

Korrupsiyanı Qavrama İndeksi 2004 Transparensi İnterneşnl

TRANSPARENCY INTERNATIONAL

Transparensi İnterneşnl Təşkilatı dünyanın 60 ölkəsində korrupsiyanın səviyyəsinin yüksəldiyini və təmamilə dövlət idarəçilik sahəsini bürüdüyunü elan edir. Transparensi İnterneşnl Təşkilatının 2004-cü ildə dərc etdiyi Korrupsiyanın Qavrama İndeksinə ilk dəfə olaraq 146 ölkə daxil edilmişdir. Burada neft hasil edən əksər ölkələrdə yüksək korrupsiya səviyyəsi qeydə alınmışdır. Piter Ayqen qeyd etmişdir ki, Korrupsiya ölkəni, onun inkişafı üçün lazım olan imkanlardan məhrum edir. 2004-cü ildə dərc edilmiş Korrupsiyanın Qavrama İndeksinə əsasən, Nigeriya, Çad, Azərbaycan, İndoneziya, Anqola, İraq, Sudan, Qazaxıstan, Venesuela, Yəmən, Ekvador, Liviya, Rusiya və İran kimi zəngin neft ehtiyatlarına malik olan ölkələr İndeksdə sonuncu yerləri bölüşdürürlər. Belə ki, həmin ölkələrdə neft hasilatı ilə bağlı dövlət müqavilələrinin bağlanması sistemi korrupsiyaya uğramış və bunun nəticəsi olaraq neftin istehsalı və satışından əldə olunan gəlirin böyük bir hissəsi Qərbi Neft Şirkətlərinin, vasitəçilərinin və yerli dövlət məmurlarının cibinə axır.

İndeksin statistik hesablamaları Passau Universitetinin professoru Yohan Qraf Lambsdorfun və beynəlxalq ekspertlər qrupunun rəhbərliyi altında həyata keçirilmişdir.

Transparensi İnterneşnl tərəfindən hazırlanmış 2004-cü il üzrə Korrupsiyanın Qavrama İndeksi ilə bağlı bütün məlumatları Transparensi İnterneşnl təşkilatının saytıdan əldə edə bilərsiniz.: www.transparency.org/surveys/#cpi

Transparensi İnterneşnl haqqında:

Transparensi İnterneşnl (Tİ), 1993-cü ildə təsis edilmiş və məhz korrupsiya əleyhinə yönəlmiş yeganə beynəlxalq ictimai qeyri-hökumət və qeyri-kommersiya hərəkatıdır. Hazırda Tİ dünyanın 90 ölkəsində milli şöbələrə malikdir və onun katibliyi Almanyanın Berlin şəhərində yerləşir. Tİ və onun milli şöbələrinin fəaliyyəti haqqında əlavə məlumat üçün www.transparency.org saytıdan əldə etmək olar.

Şəffaflıq Azərbaycan (ŞA) 2000 ildə təsis olunub və Tİ-nin milli şöbəsidir. ŞA haqqında əlavə məlumat üçün www.transparency-az.org saytına və ya **əlaqəli şəxs** Səidə Süleymanovaya **müraciət edə bilərsiniz**. Tel: 99 412 492 04 22, e-mail: saida@transparency-az.org.

Qeydlər

***Ballar (KQİ) 2004:** Korrupsiyanın sahibkarlar və analitiklər tərəfindən qavranılmasını əks etdirir və korrupsiyanın səviyyəsini 10 ballıq sistem vasitəsilə qiymətləndirir. 10 bal (korrupsiya yox dərəcəsindədir) və 0 bal (korrupsiyanın səviyyəsi çox yüksəkdir).

**** Balların dəyişmə sahəsi :** KQİ dərc etdiyi ballarla digər mənbələr arasında fərqi göstərir. Dəqiq ölçmədən asılı olaraq indeksin dəyişmə sahəsini göstərir.

***** Tədqiqatların sayı:** Ölkədə bu problemlə əlaqədar aparılmış tədqiqatların sayını əks etdirir. Bu indeks tərtib olunarkən 18 tədqiqatın və ekspert qiymətləndirilməsindən əldə olunan nəticələrindən istifadə edilmişdir; KQİ-ye daxil olmaq üçün ölkədə ən azı 3 tədqiqat aparılmalı idi.

TRANSPARENŞİ İNTERNEŞNL KORRUPSİYANI QAVRAMA İNDEKSİ (KQİ) 2004 SUALLAR VƏ CAVABLAR

1. Korrupsiyanı qavrama indeksi nədir?

Tİ təşkilatının tərtib etdiyi Korrupsiyanı Qavrama İndeksi (KQİ) bu il dövlət qulluqçuları və siyasətçilər arasında korrupsiyanın yayılması haqqında təsəvvürlərin dərəcəsindən asılı olaraq sıralamışdır. Bu indeksdə dünyanın müxtəlif ölkələrindən olan sahibkarların və analitiklərin və həmçinin yerli ekspertlərin rəyləri əks etdirilmişdir.

2. Tİ-nin tərtib etdiyi KQİ hansı məqsəd daşıyır, «korrupsiya» anlayışı necə müəyyən olur?

Tİ diqqətini dövlət sektorundakı korrupsiyaya cəmləşdirir və korrupsiyanı şəxsi mənfəət məqsədilə vəzifədən sui-istifadə kimi müəyyən edir. Mənbələri korrupsiyanın inzibati və siyasi növlərini ayırmırlar.

3. KQİ nə üçün yalnız təsəvvürlərə əsaslanır?

Mövcud materiallar, məsələn, cinayət işləri və ya məhkəmə qərarlarının miqdarı əsasında müxtəlif ölkələr üzrə korrupsiya səviyyəsinin müqayisəli təhlilini aparmaq çox çətindir. Müqayisəli məlumatların toplanılmasının yeganə üsulu məhz bilavasitə korrupsiya ilə qarşılaşmış şəxslərin təcrübəsinə və rəyinə əsaslanmaqdır.

4. KQİ-2004-ə neçə ölkə daxil edilib?

KQİ 2004-cü il siyahısına 146 ölkə daxil olunmuşdur. Tİ-nin tələbinə görə hər hansı ölkənin KQİ cədvəlinə daxil edilməsi üçün ən azı üç mənbə mövcud olmalıdır ki, onun haqqında məlumat yetərinə etibarlı sayılsın.

5. Belə nəticə çıxarmaq düzgündür mü ki, KQİ-də ən az bala malik ölkə dünyanın ən korrupsiyalaşmış ölkəsidir?

Yox. Birincisi, ən az bal yığan ölkə yalnız cədvələ daxil edilən dövlətlər arasında ən korrupsiyalaşmış kimi qəbul edilir. KQİ yalnız müəyyən zaman müddətində təsəvvür yaradan və həm rəyləri, həm də təcrübəni əks etdirən sorğuların nəticələrinə əsaslanır. Bundan əlavə, dünyada 200-dən çox müstəqil dövlət mövcuddur, KQİ isə yalnız 146 dövləti əhatə edir.

6 Hansı daha böyük əhəmiyyət kəsb edir – dövlətin KQİ-nin cədvəlində tutduğu yer, yoxsa onun yığdığı bal?

Ölkələrin tutduğu yerlərə əsasən təsnif edilməsi Tİ-yə indekslərin tərtib edilməsi imkanı verməsinə baxmayaraq ölkənin yığdığı balların sayı bu ölkədə korrupsiyanın səviyyəsinin daha vacib göstəricisidir.

7. Ardıcıl iki ilin nəticələrini müqayisə etmək olarmı?

Əvvəlki ilin nəticələri ilə müqayisə ölkənin ümumi siyahıda tutduğu mövqeyə yox, yığdığı ballara əsaslanmalıdır. KQİ cədvəlinə yeni ölkələrin salınması və bəzi köhnə ölkələrin çıxarılması nəticəsində ölkənin mövqeyi dəyişə bilər.

8. KQİ-2004 tərtib ediləndə hansı mənbələr istifadə olunub?

KQİ-2004 12 müstəqil təşkilatın keçirdiyi 18 müxtəlif sorğu və təhlillərin nəticələrinə əsaslanıb. KQİ-2004 üçün məlumatlar Tİ-ya, informasiyanın açıqlanmaması şərti ilə, pulsuz olaraq təqdim edilmişdir. KQİ-2004 tərtib edilməsi üçün aşağıdakı təşkilatlar və institutlar öz məlumatlarını təqdim etmişlər. Columbia University, Economist Intelligence Unit, Freedom House, Information International, International Institute for Management Development, multinational development Bank, Merchant International Group, Political and Economic Risk Consultancy, Transparency International/Gallup International, World Bank/European Bank for Reconstruction and Development, World Economic Forum və World Markets Research Centre. Korrupsiyanın səviyyəsində əsaslı dəyişiklik çox ləng

getdiyini nəzərə əlaraq Tİ KQİ-ni son 3 ildə yığılmış ortağ məlumatlara əsaslanaraq tərtib etmişdir. KQİ-2004 üçün 2002-2004-cü illər ərzində əldə olunmuş məlumatlardan istifadə edilib. KQİ-2004 əsaslandığı 18 təşkilatın keçirdiyi araşdırmalar- onların tam siyahısı, verilən suallar, respondentlərin sayı, və s. haqqında daha ətraflı məlumatı aşağıdakı internet səhifələrində almaq mümkündür <http://www.transparency.org/surveys/index.html#cpi> və ya www.ICGG.org. KQİ – 2004 Tİ- üzrə verilən digər suallar, və həmçinin təhlillərin metodologiyasına dair daha dəqiq məlumat verən materialları aşağıdakı saytdan əldə etmək olar www.transparency.org/surveys/#cpi.